

Covid-19 Sürecinde **Yaşlıların Enformasyon Arayışı ve Enformasyon Değerlendirmesi**

TÜBİTAK SOBAG 120k613 numaralı Araştırma Projesi

Mutlu Binark
Özgür Arun
Duygu Özsoy
Beren Kandemir
Gül Şahinkaya

Bu çalışma, yürütücülüğünü Prof.Dr. Mutlu Binark'ın yaptığı, Doç.Dr. Özgür Arun ve Dr. Duygu Özsoy'un araştırmacı olarak yer aldıkları, Beren Kandemir ve Gül Şahinkaya'nın bursiyer olarak katkı verdikleri TÜBİTAK 1001-Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı kapsamında desteklenen 120K613 numaralı ve "Covid-19 Sürecinde Yaşlıların Enformasyon Arayışı ve Enformasyon Değerlendirmesi" başlıklı araştırma projesinin bilimsel bir çıktısıdır.

Covid-19 Sürecinde Yaşlıların Enformasyon Arayışı ve Enformasyon Değerlendirmesi:

TÜBİTAK SOBAG 120k613 no'lu Araştırma Projesi

Yayına Hazırlayan

Özgür Arun

Redaksiyon

Mutlu Binark

Tasarım

Cemgazi Yoldaş

Birinci Baskı · Aralık 2020

ISBN · 978-605-80201-7-7

Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları

Yayıncı Sertifika No: 45477

Altinkale Mah. 4546 Sok. No:33

Döşemealtı/Antalya

Tel: 0 (530) 2017 242

E-posta: senexdernek@gmail.com

Kaynak göstermek için:

Binark, M., Arun, Ö., Özsoy, D., Kandemir, B., Şahinkaya, G. (2020). *Covid-19 sürecinde yaşlıların enformasyon arayışı ve enformasyon değerlendirilmesi: TÜBİTAK SOBAG 120k613 no'lu araştırma projesi*. Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları.

Bu yayının her türlü hakkı yazarlarına aittir. Kaynak göstermek koşuluyla bilimsel çalışmalarda kullanılabilir. Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz, basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

içindekiler

02

Covid-19 Sürecinde Yaşlıların Enformasyon Arayışı ve Enformasyon Değerlendirmesi

06

Katılımcılar Kim?

08

İletişim Araçları Sahipliği

10

Medya Repertuarı: Kimler Daha Hacimli Medya Repertuarına Sahip?

18

Dijital Sermaye Sahipliği

11

Enformasyon Aramak için İletişim Araçları Kullanımı

24

Yalıtılma Hissi ile Başa Çıkmada Çeşitli İletişim Kanalları

16

Enformasyon Kaynakları

26

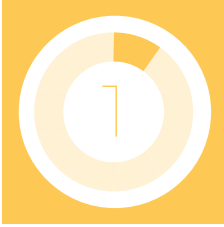
Sonuç ve Öneriler

17

Elde Edilen Enformasyona Güven ve Teyit Etme Durumu

30

Kaynakça

Covid-19 Sürecinde Yaşlıların Enformasyon Arayışı ve Enformasyon Değerlendirmesi

Tübitak Sobag 120k613 no'lu Projesi

Yeni Koronavirüs Hastalığı olarak da bilinen Covid-19'un dünya çapındaki hızlı yayılımının ardından, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından bu durumun pandemi yani küresel bir salgın olarak tanımlanmasıyla, Covid-19 ile mücadele için yapılan çalışmalar da hız kazanmıştır. Bu süreçte, aşı ve tedavi çalışmalarının yanı sıra; salgının sosyal, beşeri ve ekonomik etkileri gibi gündelik yaşama sirayet eden diğer veçheleri ile ilgili çalışmalar da öne çıkmaya başlamıştır. TÜBİTAK tarafından da, bu sorunların araştırılması ve çözüme yönelik politikalar geliştirilebilmesi amacıyla aksiyon alınarak, sosyal ve beşeri bilimler alanına yönelik olarak, ARDEB 1001-Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini

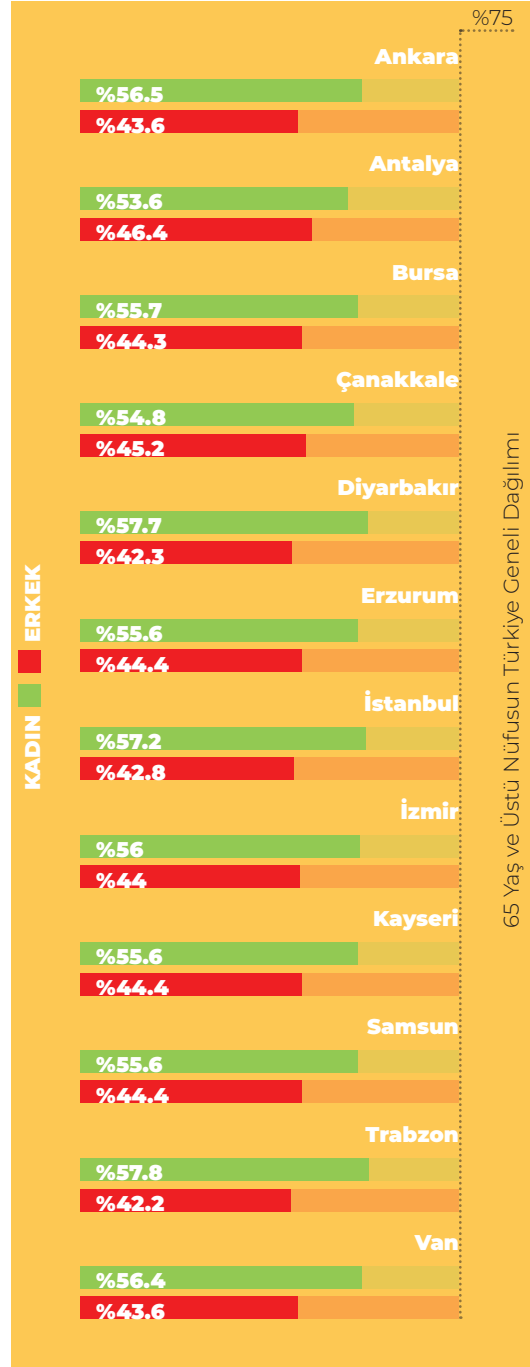
Destekleme Programı kapsamında **"Covid-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler"** başlıklı bir çağrı açılmıştır.

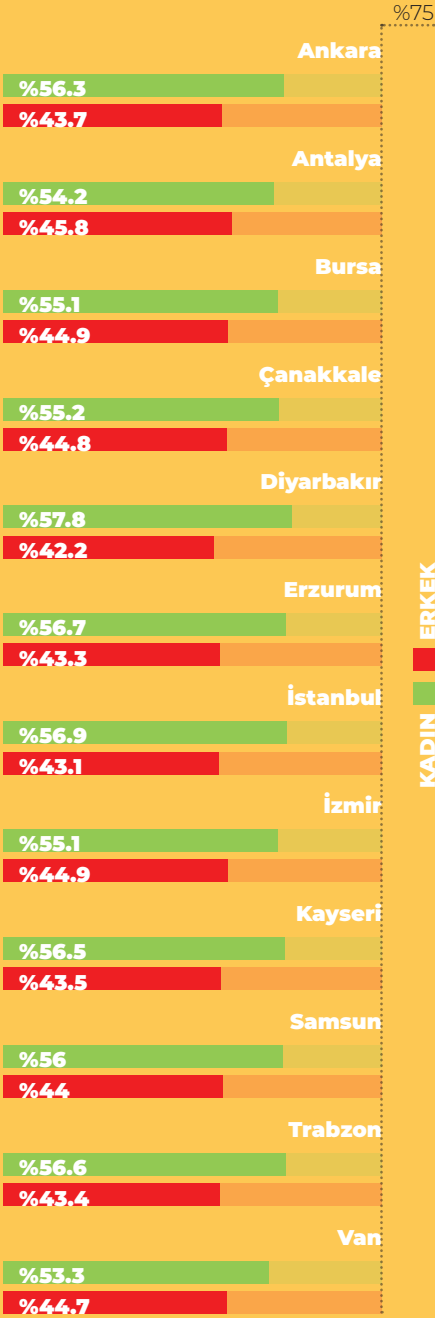
Salgın sürecinde 65 yaş ve üzerinin, en sık vurgulanan risk grubu olması sonucunda, 21 Mart 2020 tarihinden itibaren 65 yaş ve üzeri için tam sokağa çıkma yasağı konulması¹ ve sonrasındaki sokağa çıkış ve seyahat kısıtlamaları ile birlikte yaşlıların, salgın sürecinde izolasyondan en çok etkilenen grup olduğunu söylemek mümkündür. Bu süreçte, sosyal bağları ve hareketlilik olanakları da oldukça kısıtlanan yaşlılar; toplumsal izolasyondan kaynaklanan yalnızlık hissi ile baş etme, süreci takip etme, mev-

¹<https://www.icisleri.gov.tr/65-yas-ve-ustu-ile-kronik-rahatsızligi-olanlara-sokaga-cikma-yasagi-genelgesi>. Erişim tarihi: 1 Aralık 2020.

cut durum hakkında enformasyon edinme, çevresindekilerle iletişim kurabilme gibi gereksinimleri gidermek için çeşitli iletişim araçlarına yönelmişlerdir.

Buradan yola çıkarak, Hacettepe Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinden araştırmacılar tarafından, bu çağrı kapsamında, salgın sürecindeki izolasyon ve kısıtlamaları en yoğun olarak deneyimleyen 65 yaş ve üzeri bireylerin enformasyon ihtiyaçları ve bu bağlamda enformasyona erişim ve iletişim pratiklerine odaklanan, bununla birlikte enformasyon edinme sürecindeki eşitsizlikleri de ortaya koymayı amaçlayan bir araştırma tasarlanmıştır. **“Covid-19 Sürecinde Yaşlıların Enformasyon Arayışı ve Enformasyon Değerlendirmesi”** başlıklı bu proje, TÜBİTAK tarafından 120k613 proje koduyla Haziran 2020 tarihinde desteklenmeye değer bulunmuştur. Proje, Türkiye'deki yaşlı nüfusu temsil eden, 65 yaş ve üzerindeki insanların enformasyon arayışı ve değerlendirme süreçlerini ampirik verilerle ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmamızda, yaşlıların gündelik yaşamlarındaki medya reptuarlarının neler olduğu, enformasyona hangi kaynaklardan ulaştıkları, bu kaynaklara ne düzeyde güven duydukları, enformasyonu teyit edip etmedikleri, konuya ilişkin bilgi düzeylerinin ne olduğu gibi sorulara yanıt arandı.

Araştırmanın veri toplama sürecine başlanmadan iki aşamalı bir pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışmanın ilk aşaması 29-30 Haziran tarihlerinde tamamlanmıştır. Tasarlanan soru formunun akışı, maddi hatalar, soruların anlaşılabilirliği, sorular ile cevap seçeneklerinin uyumu, uygulanma süresi ve koşullu sorulardaki geçişler pilot çalışma esnasında test edilmiştir. Bu ilk aşamada dört anahtar kişiyle değerlendirme tamamlanmıştır.

Pilot çalışmanın ikinci aşamasında, kullanılan indeks soruların kapsayıcılığı ve anlaşılabilirliği, form akışı ve anket uygulama süresi tekrar gözlemlenmiştir. Bu aşamada görüşülen katılımcı sayısı ise beş kişiyle sınırlıdır. Pilot çalışmanın ikinci aşaması sonucunda yapılan düzeltme ve güncellemelerle, araş-

tırmanın soru formu son halini almıştır.

TÜİK 2019 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre, Türkiye’de 65 yaş üstünde 7550727 kişi yaşamaktadır. Minimum 1073 kişiyle yapılacak anket çalışmasının, Türkiye 65 yaş ve üstü Türkiye nüfusunu %95 güven aralığında $\pm$ %3 hata payı ile temsil edeceği hesaplanmıştır (Lin, 1976). Araştırma kapsamında 10 Temmuz ile 27 Ağustos 2020 tarihleri arasında, Antalya, Ankara, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Kayseri, Samsun, Trabzon ve Van illerinden oluşan 12 istatistiki bölgede, Türkiye’deki 65 yaş ve üzeri nüfusu temsil eden 1075 kişilik örneklem ile telefon ve

yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır.

Araştırmanın örnekleme dahil edilen kentler, TÜİK’in İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) birinci düzeyi temsilen seçilmişlerdir. İBBS birinci düzeydeki her istatistiki bölgeden, o bölgeyi temsil niteliğine sahip kentler belirlenmiştir. Belirlenen kentlerde yaşayan toplam 1075 katılımcıya sosyo-demografik özellikleri, salgın öncesi ve sonrası medya repertuarları, enformasyon erişimleri, salgın öncesi ve sonrası haber/enformasyon alma tercih ve pratikleri, virüse ilişkin bilgi düzeylerine, farklı iletişim araçlarına ve enformasyon kaynaklarına güven düzeylerine ilişkin sorular yöneltilmiştir.

7 MİLYON
550 BİN 727

TÜİK 2019 ADNKS verilerine göre, Türkiye’de 65 yaş üstünde yaşayan kişi sayısı.

12

Araştırma, 10 Temmuz -27 Ağustos 2020 tarihleri arasında 12 istatistiki bölgede gerçekleşmiştir.

1075

Araştırma kapsamında, 1075 kişilik örneklem ile telefon ve yüz yüze görüşme yapılmıştır.

Katılımcılar Kim?

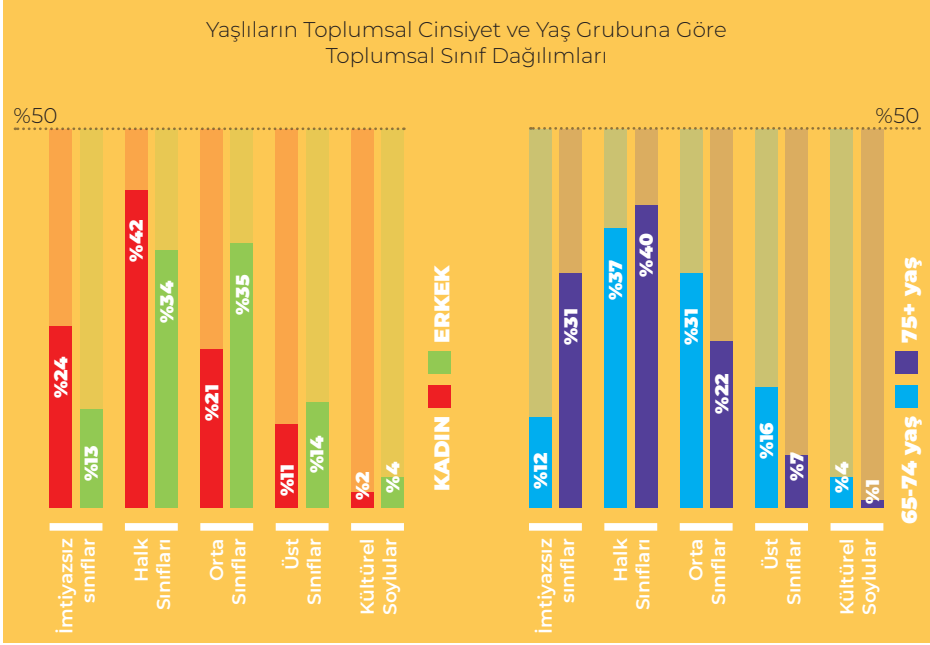
Katılımcıların 600'ü (%55.8) kadın, 475'i (%44.2) ise erkektir. Yaş temelinde bakıldığında, katılımcıların %62.7'sinin 65-74 yaş aralığında, %37.3'ünün ise 75 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Sosyo-demografik verilere göre, katılımcıların temel okuryazarlık donanımlarının düşük olduğunu söylemek mümkündür. Yaşlıların %39'unun ilkökul altı düzeyde eğitime sahip oldukları görülmektedir. İlkokul mezunu katılımcıların oranı ise %28.4'dir. Üniversite mezunu katılımcıların örneklemin yalnızca %5.8'ini oluşturdukları görülürken,

yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim almış katılımcıların oranını %0.7 ile sınırlı kalmaktadır. Bu durum Türkiye'deki yaşlı nüfusun kültürel sermaye birikimi oluşturacak temel eğitim birikiminden dahi yoksun olduğunu göstermesi bakımından manidardır. Üstelik, eğitim düzeyi toplumsal cinsiyete göre değişim göstermektedir. Kadınların, yarıya yakını (%49'u) ilkökul altı eğitim düzeyine sahipken bu oran erkeklerde %27'dir. Toplumsal sınıflar Arun'u (2017:30) izleyerek, 5 sınıfa ayrılmış ve toplumsal pozisyon değişkeni, gelir ve eğitimin kesişimin-

de aşağıdaki gibi yeniden oluşturulmuştur:

1.En az okuryazar ve alt gelir grubu (1300 TL altı) (İmtiyazsız Sınıflar)

2.İlk ve ortaokul, en fazla orta gelir grubu (en fazla 3885 TL) (Halk Sınıfları)

3.Orta öğrenim ve orta gelir grubu (2350-3885 TL) (Orta Sınıflar)

4.En fazla üniversite ve orta-üst gelir grubu (3886-6272 TL) (Üst Sınıflar)

5.Üniversite ve üzeri ile üst gelir grubu (6273 TL+) (Kültürel Soylular)

Toplumsal pozisyon, gelir ve eğitim kesimi yaşlıların sınıfsal ko-

numlarını görmemize olanak sağlamıştır.

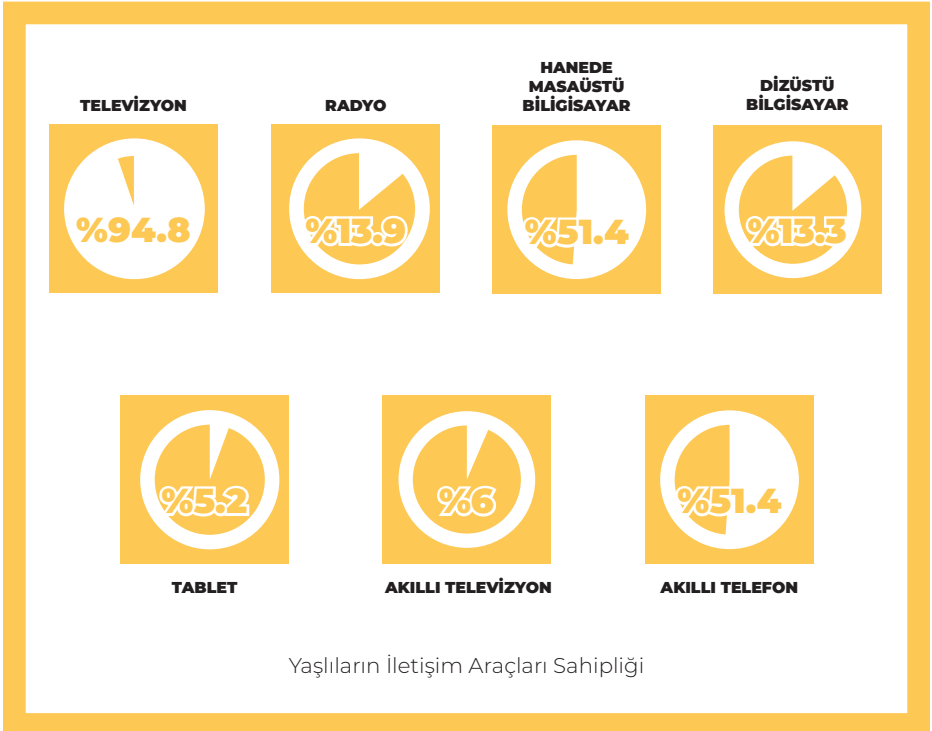
Katılımcılardan %44.6'sı gelir getiren bir işten emekli olduklarını belirtmişlerdir. %39.7'si ise geçmişte çalışmamış olup, şu anda da herhangi bir gelir getiren işe sahip değildirler. %6.8 oranında katılımcı halen bir işte çalışıyor olduklarını belirtmişlerdir. %8.8'i ise halen kendi işlerini yürütmektedirler. Bu bulgumuz da, Türkiye'de yaşlı yoksulluğunun ve yahut yoksulluğuna işaret etmektedir.

İletişim Araçları Sahipliği

İletişim araçları sahipliğine bakıldığında ise, katılımcıların büyük bir kısmının hanesinde televizyon bulunduğu görülmektedir. %94.8

oranında katılımcı televizyon sahibiyken, radyo sahibi olan katılımcıların oranı yalnızca %13.9'dur. Bu durumun Türkiye'de haber alma,

eğlenme ve dinlenme gereksinimi açısından radyonun yerini televizyona bırakmış olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın bulgularının da işaret ettiği gibi, televizyonun hemen her hane için; enformasyon edinme, eğlence, eşlik etme gibi birçok ihtiyacı karşılayan hakim kitle iletişim aracı ve gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğu görülmektedir.

Katılımcıların bilişim teknolojileriyle ilişkilenimlerine bakıldığında ise; %51.4'ünün hanesinde masaüstü bilgisayar olduğu görülmektedir. Dizüstü bilgisayar sahibi olan katılımcıların oranı %13.3, tablet sahibi olan katılımcıların oranı %5.2, akıllı televizyon sahibi olanlar katılımcıların oranı ise %6.0'dır. Dijital teknoloji sahipliği bağlamında en çok öne çıkan araç ise akıllı telefondur. Akıllı telefon sahibi olan katılımcılar, örneklemin %51.4'ünü oluşturmaktadır.

Yaşlıların %56'sı hanelerinde internet bağlantısı bulunmadığını belirtmişlerdir. Hanede internet erişimi için bir ağ bulunmaması ise başka herhangi bir kanaldan internete erişimin olmadığı anla-

Hanede bir aracın varlığı, söz konusu aracının tüm işlevlerinin kullanılıyor olduğunu göstermez

mını taşımamaktadır. Katılımcıların hanelerinde internet erişimi için birden fazla araç kullanılmaktadır. Bu araçlardan en yaygın olarak kullanılanı ise akıllı telefondur. Kadın katılımcıların %57.2'sinin hanesinde, erkek katılımcıların ise %60.2'sinin hanesinde akıllı telefon üzerinden internet erişimi mevcuttur.

Diğer yandan katılımcılara son üç ayda internet kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda, %65'i kullanmadığını belirtmiştir. Bu sonucun, katılımcıların hane içerisindeki masaüstü bilgisayar, tablet, akıllı telefon, akıllı televizyon sahipliği oranları düşünüldüğünde ilginç bir bulgu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda hanede bir aracın varlığı, söz konusu aracının tüm işlevlerinin kullanılıyor olduğunu göstermez.

Medya Repertuarı: Kimler Daha Hacimli Medya Repertuarına Sahip?

Yaşlıların medya repertuarlarına bakıldığında, ağırlığın geleneksel medyada olduğu görülebilir. Medya repertuarını; kullanıcıların geleneksel ve yeni medya araçlarının yanı sıra, çeşitli medya türlerini, gereksinimleri doğrultusunda senkron veya asenkron olarak kullanması olarak tanımlayabiliriz (Nimrod, 2017; Olsson vd., 2019; Hasebrink ve Popp, 2006; Hasebrink ve Domeyer, 2012; Hasebrink ve Hepp, 2017). Bu öğelerin hepsi birlikte, kullanıcının medya repertuarını oluşturmaktadır. Olsson vd. (2019) alanyazındaki önceki medya çalışmalarının çoğunlukla “izleyici” olarak ele aldığı medya kullanıcılarına ilişkin kavramsallaştırmanın, günümüz koşullarında yeni medya ve dijital teknolojilerle birlikte ya-

şanan dönüşüm sonucu daha karmaşık bir yapı haline geldiğini ve bunun bir sonucu olarak da medya araştırmalarında, medya kullanıcılarının daha iyi anlaşılabilmesi için yeni kavramlar ve fikirler geliştirilmeye başlandığına dikkat çekmiştir. Medya repertuarı kavramının ortaya çıkışı da bu çabanın bir sonucudur (Hasebrink ve Domeyer, 2012; Hasebrink ve Hepp, 2017; Hasebrink ve Popp, 2006, aktaran Olsson vd., 2019:40). Medya repertuarı yaklaşımı, Leslie Haddon’un (2005) “iletişim repertuarı” kavramsallaştırmasından esinlenilerek geliştirilmiştir (Olsson vd., 2019:40). Uwe Hasebrink, iletişim repertuarı nosyonundan yola çıkıp, günümüzdeki dijital medya teknolojileriyle birlikte yaşanan dönüşümlerin de

göz önünde bulundurulmasıyla geliştirilen, farklı bağlamlarda analiz edilebilmesi mümkün “medya repertuarı” yaklaşımını oluşturmuştur (Hasebrink ve Popp:369, aktaran Olsson vd., 2019:40). Bu yaklaşıma göre, kullanıcının medya repertuarı farklı bağlamlarda değerlendirilebilir. Örneğin, kullanılan medya cihazları (televizyon, radyo, cep telefonları, vb.), medya türleri (haber

programları, spor programları, kültür programları vb.) gibi çeşitli kategorizasyonlar üzerinden medya repertuarını incelemek mümkündür (Hasebrink ve Popp, 2006; Olsson vd., 2019:40).

Çalışmamızda yaşlıların toplumsal sınıfı ve dijital sermaye sahipliği ile ilişkili olarak medya repertuarının hacminin genişlediği ortaya konmuştur.

Enformasyon Aramak için İletişim Araçları Kullanımı

Enformasyon arama edimi, her hangi bir konu, olay ve yahut olgu hakkında bilgi edinmek ve tutum geliştirmek için iletileri deneyimlemek (Rubin, 1986: 126), kişilerarası veyahut kitle iletişim araçlarına başvurarak, enformasyon gereksinimini gidermek olarak tanımlanabilir. Bu

çalışmanın bulguları, daha önce de belirtildiği gibi; yaşlıların medya repertuarlarında geleneksel medyanın ağırlığına işaret etmektedir. Katılımcılar iletişim araçlarına sahiplikleri bağlamında, enformasyon aramak için farklı iletişim araçlarına eş zamanlı olarak erişebilmektedirler. Örneğin,

Yaşlıların Enformasyon Arama Amaçlı Tercih Ettikleri İletişim Araçları

hem televizyon hem radyo hem de gazete, katılımcılar tarafından enformasyon aramak için kullanılmaktadır. Farklı iletişim araçlarına erişimleri bulunmasına rağmen, enformasyon büyük oranda bir geleneksel medya olan televizyon (%90.4), televizyonu takiben de sırasıyla telefon ile iletişim (%31.9) ve akıllı telefon (sosyal medya platformu, uygulamalar, haber siteleri vb.) (24.7%) yoluyla edinilmektedir. Basılı medya dolayısıyla enformasyon edinme oranı ise %15'dir. Katılımcıların, enformasyon aramak için en az kullandığı aracın radyo (%6.7) olduğu görülmektedir. Katılımcıların medya repertuarı bulgularına göre radyo kullanıcılarının oranı, radyo sahipliği oranı (%13.9) ile karşılaştırıldığında, hanesinde radyo bulunan

katılımcıların yaklaşık yarısının enformasyon arama ve enformasyon edinme için radyoyu kullanmadıkları tespit edilmiştir.

Enformasyon aramak için kullanılan iletişim araçlarının kadın ve erkekler arasındaki dağılımına bakılırsa, cinsiyete temellenen dijital eşitsizlikler oldukça dikkat çekicidir. Örneğin, erkekler daha fazla internet üzerinden enformasyona ulaşmaktadırlar ($p = .019$).

Çalışmamızda salgın öncesi ve salgın sürecinde, yaşlıların hem bu olağanüstü durumdan hem de özel alanda yaş grubu itibari ile sokağa çıkma yasağının hedefi haline gelmelerinden ötürü enformasyon gereksinimi duyacakları öngörülmüştü. Bu nedenle, salgın öncesine göre

medya repertuarlarının genişleyeceği varsayılmıştı. Enformasyon arama ihtiyaçlarına bakıldığında, katılımcıların %83.8'i salgın ile ilgili enformasyon edinme gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. Küresel ölçekte halk sağlığını etkileyen, kesin bir tedavi protokolü üzerinde uzlaşmayan ve henüz tüm dünya halklarını kapsayan yaygın aşı uygulamasının olmadığı bu salgın hakkında, yaşlılar çeşitli konularda enformasyon edinmek istemektedir. Bunların başında koruma tedbirleri, bulaş yolları ve bağışıklık sistemini güçlendirme vb. konular gelmektedir.

Katılımcıların salgına ilişkin medya ve yeni medya metinlerinde dolaşıma giren enformasyonun doğruluğu bilme durumları ele alındığında, doğru enformasyon düzeylerinin ise %95'in üzerinde olduğu görülmüştür. Bilgi düzeyi soruları içerisinde yaşlıların bilgi düzeylerinin en düşük olduğu, diğer bir deyişle yanlış yanıtlanan soru; virüsün Çin'de, laboratuvar ortamında üretilmiş olduğuna ilişkin maddedir. Katılımcıların yarısından fazlası bu komplo teorisinin doğru olduğunu düşünmektedirler. Bu durum gündelik ha-

Katılımcıların yarısından fazlası virüsün Çin'de, laboratuvar ortamında üretilmiş olduğunu düşünmektedirler

yatta dolaşıma giren yanlış enformasyonun da yaygın biçimde doğru olarak kabul edilebileceğine işaret etmektedir. Bilindiği üzere, yanlış enformasyon doğru enformasyondan daha hızlı yayılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü de bu salgın sürecinde yanlış enformasyonun, salgın kadar önemli bir sorun olduğunu vurgulayarak, olguyu "infodemi" olarak adlandırmıştır (DSÖ, 2020). Covid-19 pandemisi hakkında küresel ölçekte yanlış enformasyon hızla yayılırken, bilgi düzensizliği olgusu da ortaya çıktı. Enformasyon ekosisteminin tehlikeli şekilde kirlendiği bir dönemde, yalan haber kavramının yaşanan durumu açıklamada yetersiz kalması ve aynı zamanda bilgi kirliliğinin sadece haber olarak değil çok farklı formatlarda karşımıza çıkıyor olması gibi nedenlerle

“Bilgi düzensizliği; dezenformasyon, mezenformasyon ve malenformasyon kavramları ile dezenformasyon ve mezenformasyon kapsamında ele alınan manipülasyon, parodi, çarpıtma, taklit, uydurma, hatalı ilişkilendirme, bağlamından koparma gibi yanlış bilginin yaygın türlerini birbirinden ayırarak tanımlayan kapsayıcı bir kavramdır”

daha kapsayıcı bir kavram olan bilgi düzensizliği kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Wardle, 2019). Bilgi düzensizliği; dezenformasyon, mezenformasyon ve malenformasyon kavramları ile dezenformasyon ve mezenformasyon kapsamında ele alınan manipülasyon, parodi, çarpıt-

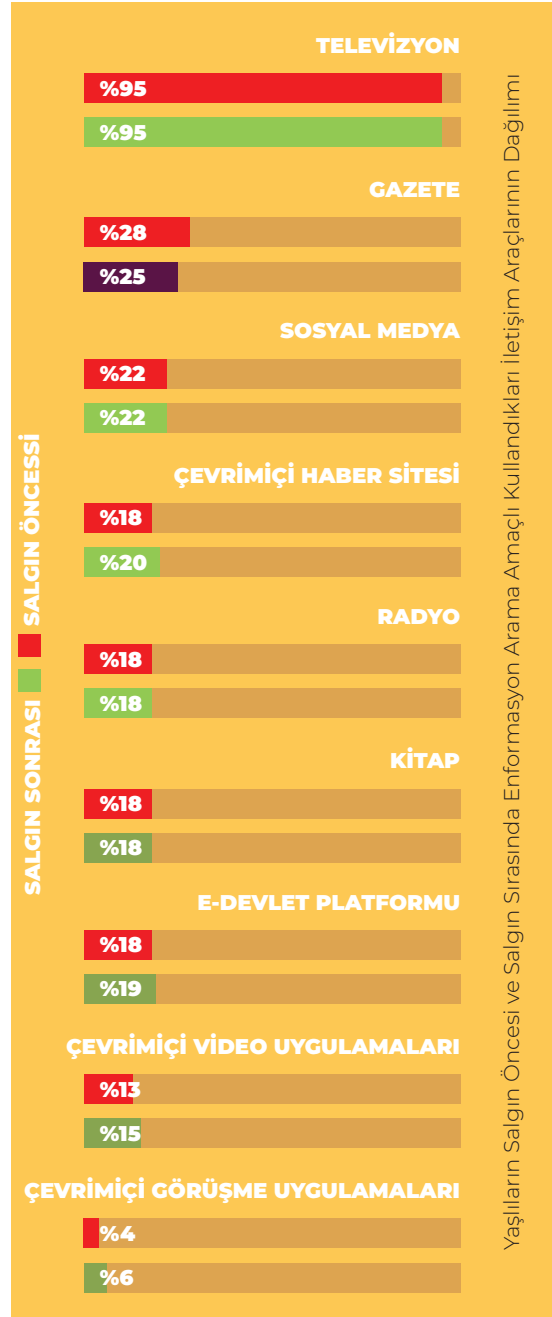
ma, taklit, uydurma, hatalı ilişkilendirme, bağlamından koparma gibi yanlış bilginin yaygın türlerini birbirinden ayırarak tanımlayan kapsayıcı bir kavramdır (Wardle, 2019). Pandemi döneminde yayılan yanlış enformasyonun da sadece haber olarak karşımıza çıkmaması, yanlış enformasyonun farkında olarak veya olmayarak, farklı amaçlarla ve farklı aktörlerce üretilip yaygınlaştırılıyor olması, kavramın kapsayıcılığı gibi nedenlerle araştırma kapsamında bilgi düzensizliği kavramı referans alınmaktadır. Yanlış enformasyonun hangi kanallar dolayımı ile yayıldığı kadar, kimler üzerinde etkili olduğu da üzerinde durulması gereken bir husustur. Araştırmamızın katılımcılarımızın, yanlış enformasyonu doğru enformasyondan ayırt edememe durumu, proje raporunda detaylı ele aldığımız üzere toplumsal cinsiyet ve toplumsal sınıf kesişiminde dijital sermaye sahipliği düşüklüğü ile yakından ilişkilidir.

Katılımcıların enformasyon ara- mak için kullandıkları araçlar bağ- lamında, salgın öncesi ve sonrası radyo ve televizyon olmak üzere geleneksel iletişim araçlarına ayır-

dıkları süreler arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. Bunun yanında, yeni medya ortamları kapsamında ele alınabilecek; çevrimiçi görüşme programları ve e-devlet uygulamalarına ayırdıkları süre ise artış göstermiştir. Salgın sürecinde video sitelerinde geçirilen süre salgın öncesine göre %13.4'den %14.9'a; çevrimiçi haber sitelerinde geçirilen süre i%17.4'den %19.7'ye, e-görüşme programlarında geçirilen süre %4.1'den %5.6'ya, e-devlet uygulamalarında geçirilen süre ise %17.6'dan %19.2'ye yükselmiştir. Bu durumun yaşlıların izolasyon nedeniyle fiziksel olarak karşılayamadıkları ve yeni koşullarda artan veya değişen ihtiyaçlarını medya repertuarlarını genişleterek yeni iletişim ortamlarının sunduğu imkanlarla karşılama çabasına işaret ettiği düşünülebilir.

Salgın sırasında bir çok kamu hizmetinin e-devlet arayüzüne taşınmıştır. Ancak yaşlıların e-devlet kullanımı için şifre veya e-devlet arayüzeyini kullanım yetkinliğine sahip olmadıkları, e-devlet uygulamalarına yönelik %19.2'lik kullanım oranıyla ortaya çıkmaktadır.

Enformasyon Kaynakları

Pandemi gibi küresel halk sağlığı yaratan bir kriz durumunda, enformasyona güvenilir kaynaklar aracılığıyla erişebilmek çok önemlidir. Salgına ilişkin sınırsız miktardaki enformasyon arasından doğru enformasyon kaynağını ve doğru enformasyonu seçebilmek eğitim, toplumsal pozisyon, medya repertuarı hacmi, dijital sermaye sahipliği gibi değişkenlerle ilişkilidir. Araştırmamızda salgınla ilgili enformasyon aktarımı için hangi

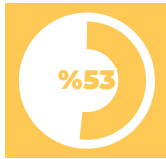
kişi veya kuruluşların bilgi aktarmasını tercih ettikleri sorulduğunda ise katılımcıların %80.1'inin Sağlık Bakanlığı'nı tercih ettikleri görülmüştür.

Sağlık Bakanlığı'nı sırasıyla bilim insanları ve sağlık uzmanları (%53.4), Cumhurbaşkanlığı (%46.5), haber ajansları (%42.1), aile hekimleri (%40.8), devlet organları (%21.4), küresel organizasyonlar (%9.9), ulusal örgütler (%8.7) ve siyasetçiler (%5.5) takip etmektedir.

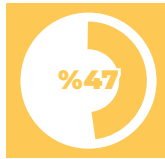
Sağlık
Bakanlığı

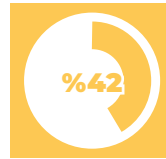
Bilim
İnsanları

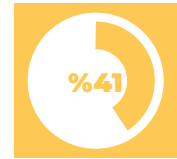
Cumhurbaşkanlığı

Haber
Ajansları

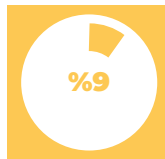
Aile
Hekimleri

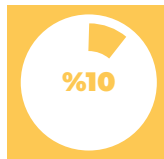
Devlet
Organları

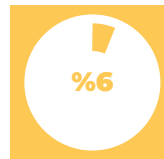
Ulusal
Örgütler

Küresel
Organizasyonlar

Siyasetçiler

Salgın Sırasında Yaşlıların Salgınla İlgili Enformasyon Aktarımı İçin Tercih Ettikleri Kişi veya Kuruluşların Dağılımı

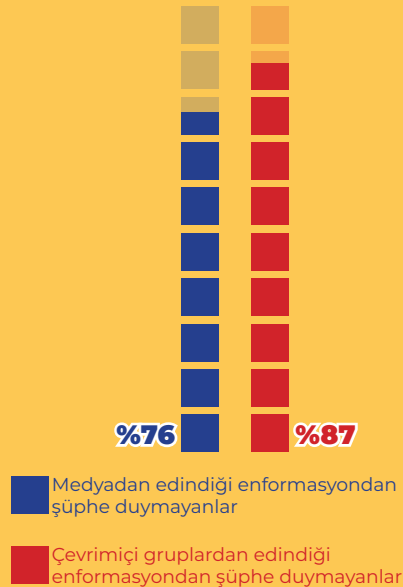
Elde Edilen Enformasyona Güven ve Teyit Etme Durumu

Dikkat çekici bir bulgumuz, katılımcıların oldukça büyük bir kısmının salgın sırasında medyadan, internetten ve çevrimiçi gruplardan elde ettikleri enformasyondan şüphe duymamalarıdır. Katılımcıların %75.5'i medyadan edindiği enformasyondan şüphe duymamaktadır.

Tersinden dersek, salgın sırasında çeşitli medya kanallarından elde edilen enformasyonun doğruluğundan şüphe duyanların oranı sadece %25'dir. Kadın katılımcıların %22'si erkeklerinse %28'si medyadan edindiği enformasyonun doğruluğundan şüphe etmektedir. Çevrimiçi gruplardan edinmiş oldukları enformasyondan şüphe duymayanların oranı ise %87.2'dir. Bu bulgu, toplumsal cinsiyet, toplumsal sınıf ve dijital sermaye kesişiminde okunduğunda, mevcut toplumsal eşitsizliklerin elde edilen enformasyona yönelik eleştirel muhakeme becerisini etkilediği ortaya çıkmaktadır.

Medya ve yeni medya ortamlarından elde edilen enformasyona yönelik güven ve şüphe ile teyit etme gereksinimi, toplumsal sınıfı ile dijital sermayesi yüksek, medya repertuarı geniş hacimli ve toplumsal pozisyonu imtiyazlı olan sınıflarda, üst sınıflarda ve kültürel soylularda ortaya çıkmaktadır.

Yaşlıların Salgın Sırasında Edindikleri Enformasyondan Şüphe Duymama Durumlarının Dağılımı

Dijital Sermaye Sahipliği

Alanyazında dijital bölünme üç farklı düzeyde ele alınmaktadır: sahiplik ve erişim eşitsizliği; kullanım becerisi farkları ve son olarak kullanım temelli elde edilen fayda farkları (Özsoy, 2020). Bu üç farklı düzey, dijital eşitsizlikleri serimler. Bu çalışmada, Ragnedda'nın tanımladığı dijital sermaye kavramı (2020: 48) dijital eşitsizliği ve bileşenlerini görmek için referans alınmıştır.

Dijital sermaye kısaca; dijital sahiplik (araçlar, bağlantının kalitesi ve bağlantının yeri, çevrimiçi

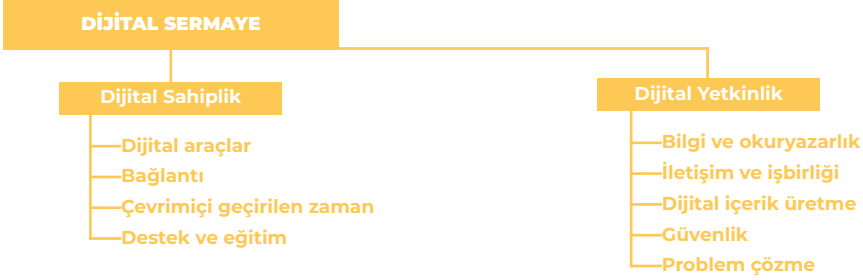
Ragnedda'nın tanımladığı dijital sermaye kavramı dijital eşitsizliği ve bileşenlerini görmek için referans alınmıştır

uzamda geçirilen zaman, dijital teknolojilere ilişkin destek ve eğitim) ve dijital yetkinlik (enformasyon ve dijital okuryazarlık, iletişim ve işbirliği, dijital içerik üretimi,

Araştırmada, dijital sermaye sahipliği, yeni iletişim araçlarına sahiplik ve kullanım yetkinliği üzerinden ölçüldü.

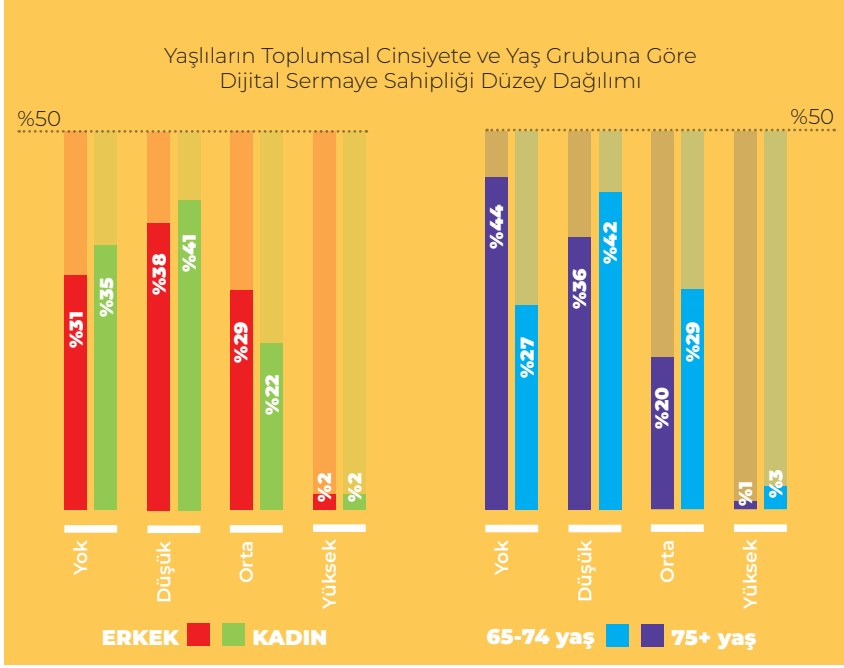
güvenlik, problem çözme) boyutlarından oluşan sermaye türüne işaret etmektedir. Ragnedda, Ruiu ve Addeo (2019) alanyazında dijital iletişim teknolojilerini kullananların temel dijital beceri kapasitelerini ölçen çalışmaların bulunduğu fakat bu çalışmalar kapsamında dijital sermaye kavramının operasyonel hale getirilemediğini ve hem erişimin hem de yeterliliklerin bir arada değerlendirilebileceği bütüncül bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekmişlerdir (Ragnedda vd., 2020). Bu bağlamda, ilk olarak Ragnedda (2018) tarafından ortaya atılan “dijital sermaye” kavramsallaştırması; Ragnedda, Ruiu ve Addeo (2019) tarafından söz konusu bütüncül yaklaşım ihtiyacına yönelik olarak geliştirilmiştir. Bu

kavramsallaştırma çerçevesinde dijital sermaye, Bourdieucu ilişkisel sosyolojiden beslenerek, “tarihsel olarak biriktirilebilen ve bir alandan bir diğerine aktarılabilen; dijital yetkinliklerin birikimi (bilgi, iletişim, güvenlik, içerik oluşturma ve problem çözme) ve dijital teknolojiler” olarak tanımlanmaktadır (Ruiu ve Ragnedda, 2020).

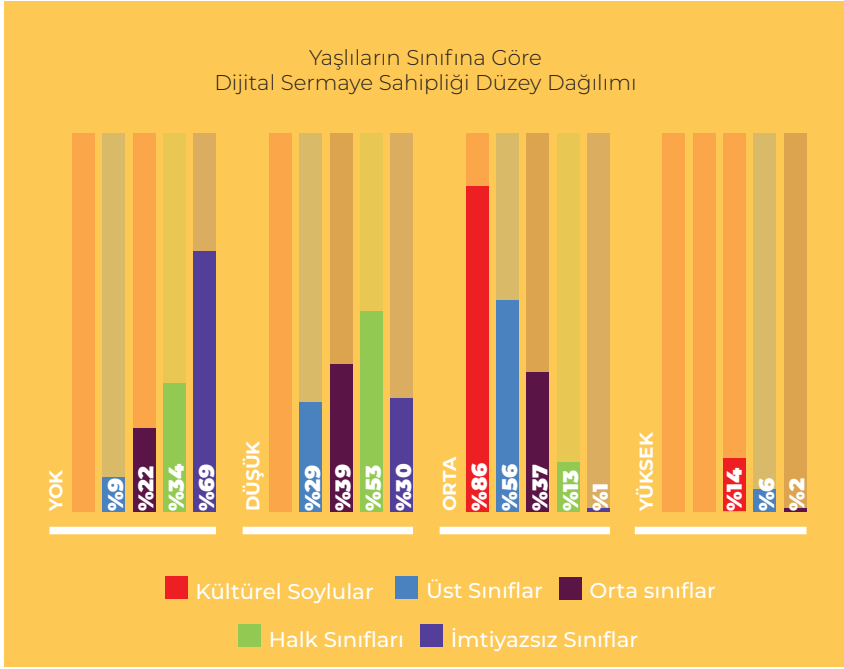
Araştırmada, dijital sermaye sahipliğini, yeni iletişim araçlarına sahiplik ve kullanım yetkinliği üzerinden ölçtük

Araştırmamızda, dijital sermaye sahipliğini, yeni iletişim araçlarına sahiplik ve kullanım yetkinliği üzerinden ölçtük. Sahip olunan iletişim aracı sayısındaki çeşitlilik ya da yoksunluk dijital sermayenin sahiplik düzeyini oluşturmaktadır. Aynı zamanda her bir aracın kullanım yetkinliğini analiz ederek, yet-

kinliğe ilişkin bir skala belirledik. Sahip olunan iletişim aracı sayısı çeşitlendikçe ve araçlara ilişkin kullanım yetkinliği arttıkça dijital sermayenin hacmi de artar. Hesaplamalarımız dijital sermaye düzeyini gösteren skalanın 0 ile 18 puan arasında değiştiğini gösterir. Sıfır puan dijital sermayenin olmadığı

durumlara, 18 puan ise en hacimli olduğu durumlara işaret eder. Bu bağlamda Türkiye’de yaşlıların dijital sermaye düzeyleri ortalama 3,4 puandır. Dijital sermayeyi izlemeyi kolaylaştırmak üzere dört düzeye ayırdık. Yaşlıların üçte birinin dijital sermayesi yoktur; %40’ının ise düşük düzeydedir. Orta ve üzerinde

dijital sermaye sahibi olanlar sırasıyla %25 ve %2’dir.

Araştırma bulgularına bakıldığında, Türkiye’deki yaşlıların dijital sermayelerinin orta ve orta altı düzeyde olduğu söylenebilir.

Dijital sermaye sahipliği 65-75 yaş arası ile karşılaştırıldığında, 75 yaş ve üzeri katılımcılarda en düşük

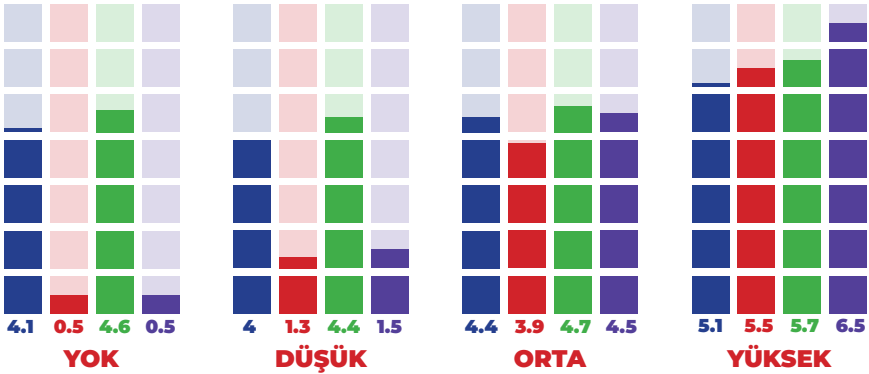
Dijital sermayenin hacmi, sınıf aidiyetine göre değişir. Üst sınıflar daha hacimli dijital sermaye sahibidir.

düzyededir. Toplumsal cinsiyet de dijital sermaye bağlamında anlamlı fark gözlenen bir başka değişkendir. Kadın katılımcılarda dijital sermaye oranı, erkek katılımcılara

göre daha düşük düzeydedir. Bu oranlar şu şekilde ortaya çıkmaktadır: Kadın katılımlarda dijital sermayesi olmayanlar %35 iken bu oran erkek katılımcılarda %31'dir. Yaşlı kadınlar, dijital sermaye açısından en dezavantajlı kesimi oluşturmaktadır. Bu bulgu toplumsal sınıf kesişimiyle de birlikte okunduğunda, dijital sermayenin biyolojik vasıflara bağlı olmadığı anlaşılır. Dijital sermayenin hacmi, sınıf aidiyetine göre değişir. Üst sınıflar daha hacimli dijital sermaye sahibidir.

Dijital Sermayeye Göre Salgın Öncesi ve Sırasında Farklı İletişim Araçlarından Enformasyon Arama Eğilimi (Ortalama)

Salgın öncesi geleneksel medyada enformasyon arama eğilimi

Salgın öncesi yeni medyada enformasyon arama eğilimi

Salgın sırasında geleneksel medyada enformasyon arama eğilimi

Salgın sırasında yeni medyada enformasyon arama eğilimi

Salgın sırasında yeni medya ortamlarında enformasyon arama eğilimi, dijital sermaye bağlamında dijital sermaye sahibi olmayanlardan dijital sermayesi yüksek olan katılımcılara doğru gidildikçe artmaktadır. Salgın sırasında enformasyon aramak için yeni medya ortamlarına en çok başvurular, dijital sermayeleri en yüksek olan katılımcılardır.

Katılımcılardan elde edilen veriler, toplumsal sınıf hem dijital sahiplik hem de dijital yetkinlik boyutlarıyla ilişkilendirildiğinde, iki kırılma ortaya koymaktadır. Sonuçlar toplumsal cinsiyet değişkeni ile bir arada değerlendirildiğinde, bu kırılma, katılımcılar arasında erkeklere oranla daha fazla orta sınıf kadın katılımcı olmasına rağmen, kadın katılımcıların dijital sahiplik ve dijital yetkinliklerinin daha düşük olmasından kaynaklanıyor olabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, mevcut

Yaşlıların üçte birinin (%33) dijital sermayesi yoktur.

Yarıya yakını (%40'ı) düşük düzeyde ve dörtte biri (%25'i) orta düzeyde dijital sermaye sahibidirler.

En hacimli dijital sermayesi olanların oranı ise %2'dir.

toplumsal, kültürel ve ekonomik eşitsizliklerin dijital eşitsizlikleri yeniden ürettiği söylenebilir. İmtiyazsız sınıflar ve halk sınıflarında dijital sermaye sahibi olmayanların oldukça fazla olduğu dikkat çekmektedir. İmtiyazsız sınıftan katılımcıların %75'i dijital sermaye sahibi değildir.

YOK

DÜŞÜK

ORTA

YÜKSEK

Yalıtılma Hissi ile Başa Çıkmada Çeşitli İletişim Kanalları

Türkiye’de 65 yaş üstü nüfus için so-kağa çıkma yasakları ve saat kısıtları sırasında iletişim araçları toplumsal ve psikolojik olarak yalıtılma hissini üstesinden gelinmesinde önemli rol oynamıştır. İletişim araçları bu bağlamda gündelik yaşam rutinine eşlik etme işlevine sahiptir.

Meyersohn (1961) ve Davis (1971) tarafından da belirtilmiş olduğu üzere televizyon, yaşlılıkta azalmış

olan aktivitelerin bir ikamesi yerine geçerek, sıklımlılık hissini azaltmasını sağlayabilir. Bunun yanısıra günün bölümlendirilmesi ve düzenlenmesi için bir referans işlevi üstelenebilir (Aktaran van der Goot, 2009: 22). Benzer biçimde Gauntlett ve Hill (1999), Rubin ve Rubin (1982), Haddon (2000) tarafından yapılan çalışmalarda, televizyonun; sosyal bağlar, sosyal yaşama dahil

Salgın sırasında yalıtılma hissini üstesinden gelmede faydalı olan iletişim araçları

%56 TELEVİZYON

%2 GAZETE

%23 TELEFON GÖRÜŞMESİ

%1 WHATSAPP

%10 AKILLI TELEFON KULLANIMI

%1 FACEBOOK

%3 BİLGİSAYAR VE İNTERNET

%1 RADYO

Salgın Sırasında Yaşlıların Sosyal Çevreleri ile Bağlantıda Kalmalarına Aracılık Eden İletişim Kanalları

olma olanakları, fiziksel ve ekonomik hareketlilik, içerisinde bulunan toplumla olan sosyal bağlar gibi yaşlılıkla birlikte azalan ve zayıflayan etkileşimlerin yerini alan bir alternatif alan sunduğuna dikkat çekilmiştir. Enformasyon arama ediniminin de kuşkusuz bu etkileşimlerden tamamen ayrı olarak düşünülebilmesi mümkün değildir.

Randall (1995) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada yaşlıların toplumla bağını sürdürmesinde, özellikle haberler olmak üzere televizyon programlarının destekleyici rolü olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (aktaran van der Goot, 2009:29-30). Araştırmamızda da televizyonun, yaşlıların gündelik yaşamındaki yeri bu anlamda önemlidir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, Türkiye'deki yaşlı nüfus için geleneksel medyanın, özellikle televizyonun enformasyon arama gereksiniminde hala birincil araç konumunda olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçları dijital sermaye sahipliği bağlamında değerlendirildiğindeyse, yaşlılarda dijital teknolojilerle ilişkilendirilme düzeyinin oldukça düşük olduğunu ortaya koymuştur. Üstelik, yaşlı nüfusun enformasyonun doğruluğundan şüphe etme oranı da oldukça düşüktür. Eş anlı olarak farklı medya repertuarına başvuran yaşlıların, elde ettikleri enformasyonun doğruluğundan şüphe duyma oranının azlığı üzerinde düşünülmesi gereken bir olgudur. Kriz anlarında enformasyon miktarı kadar yanlış ve çarpıtılmış enformasyonun da artışı

göz önünde bulundurulduğunda, edinilen enformasyonun güvenilirliğini sorgulamadaki bu düşük oran infodeminin yaygınlaşmasına, dolaşısıyla salgınla mücadelenin zorlaşmasına neden olmaktadır. Bu olgu, medya okuryazarlığının toplumun her kesimi ve nüfusu için gerekli temel bir bilişsel beceri olduğunu ortaya koyar.

Doğru ve nitelikli enformasyona erişim, BM Evrensel İnsan Hakları

Doğru ve nitelikli enformasyona erişim, BM Evrensel İnsan Hakları kapsamında temel bir insan hakkıdır

kapsamında temel bir insan hakkıdır. Bu hak diğer başka hakların da korunmasını, demokrasinin güçlenmesini de garanti altına alır. Doğru ve nitelikli enformasyon ulaşma hakkı aynı zamanda ifade özgürlüğünün de evrensel insan hakkı olarak karşılanmasını gerekli kılmaktadır. Yanlış enformasyonun ve bilgi düzensizliği sorunu ile mücadele ayrıca toplumsal, siyasal ve kültürel zeminle birlikte ele alınmalı, hangi medya metinlerinin ve medya repertuarının gündelik yaşamın parçası olduğu, popüler beğeniler bağlamıyla ilişkilendirilmelidir.

Covid-19 pandemisi özellikle kriz anlarında enformasyonun insanlar için ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gösteren bir süreç olmuştur. Doğru zamanda, doğru enformasyona erişmek salgın süresince hayat kurtaran bir öneme sahiptir. Sadece bireyler için değil, devletler ve ilgili kurum ve kuruluşlar için de enformasyon, etkin müdahale etme, karar verme ve çözüme ilişkin politikalar üretebilmede son derece önemlidir. Enformasyona erişim pozitif nitelikte bir haktır.

Doğru zamanda, doğru enformasyona erişmek salgın süresince hayat kurtaran bir öneme sahiptir

Bu nedenle, enformasyona erişim hakkının sağlanması ve bu hakkın kullanılmasında özellikle devletlere aktif tavır almayı gerektiren önemli sorumluluklar düşer. Doğru enformasyona kolay ve hızlı erişimin sağlanması aynı zamanda insanların dezenformasyondan da korunmasına olanak sağlar. Dezenformasyondan korunma özellikle pandemi gibi insan sağlığını ilgilendiren kriz anlarında en az enformasyona erişim kadar hayati bir öneme sahiptir. Üstelik salgın döneminde enformasyona erişim sadece sağlıklı enformasyonuna erişimle sınırlı değildir, oldukça geniş bir kapsama sahiptir.

Ancak enformasyona erişim hakkı toplumun farklı kesimleri ve nüfus

Yaşlı nüfusun ister salgın gibi tüm halk sağlığını etkileyen sağlık krizi sırasında olsun ya da daha mikro olaylarda olsun, doğru ve nitelikli enformasyona ulaşma gereksinimi var

grupları için eşit düzeyde gerçekleştirmektedir. Covid-19 pandemisi öncesi dönemde enformasyona erişimde görülen farklı nedenlere temeli eşitsizlikler, pandemi sürecinde derinleşerek devam etmiştir. Azınlıklar, kadınlar, LGBTTQ bireyler, yaşlılar, engelliler, bazı meslek sahipleri ve okuryazar olmayanlar bu eşitsizlikte dezavantajlı tarafta yer almaktadır (UNESCO, 2020; Ragnedda, 2020). Enformasyona erişim ve erişilen enformasyonun nasıl değerlendirildiği, bu süreçlerde karşılaşılan sorunlar saha araştırmamızın da ortaya koyduğu üzere üzerinde tartışılması gereken önemli sorunlardır.

Yaşlı nüfusun ister salgın gibi tüm halk sağlığını etkileyen sağlık krizi sırasında olsun ya da daha mikro olaylarda olsun, doğru ve nitelikli enformasyona ulaşma gereksinimi vardır. Bu gereksinimin karşılanması, yalnızca ortamlara erişim olanağı veya araç sahipliği ile temin edilemez.

Dijital sermayenin önemli bir bileşeni kullanım yetkinliğidir. Ayrıca kişinin medya repertuarının geniş olması, medya ve dijital okuryazarlık becerisine sahip olması gerekmektedir.

Yaşlı nüfusa yönelik doğru ve nitelikli enformasyon sağlamanın kanalının, yaşamın tüm alanlarında kapsayıcı sosyal politika ile olduğu, kamusal aktörlerin, yerel yönetimlerin ve sivil toplumun birlikte senkron çalışması gereği ortaya çıkmaktadır

tedir. Ancak toplumumuzda mevcut toplumsal cinsiyet, sınıf eşitsizlikleri ile kültürel olanaklara erişimdeki ayrımlar göz önüne alındığında, yaşlı nüfusa yönelik doğru ve nitelikli enformasyon sağlamanın kanalının, yaşamın tüm alanlarında kapsayıcı sosyal politika ile olduğu, kamusal aktörlerin, yerel yönetimlerin ve sivil toplumun birlikte

senkron çalışması gereği ortaya çıkmaktadır.

Toplumsal ayrımlar, yoksulluk, yoksunluk ve kırılganlık yaşlı nüfusta araştırmanın bulguları birlikte değerlendirildiğinde daha yüksektir. Dijital sermaye düşüklüğü, enformasyona erişim ve teyit etme becerisi yoksunluğunun kökeninde toplumsal eşitsizlikler yatmaktadır.

Kaynakça

- Arun, Ö. (2017). Sınıflar, kuşaklar ve kültüre düşkünlük: Antalya Yaşlılık Araştırması (AYA-Faz1) bulguları. *Mediterranean Journal of Humanities*, 7(1), 25-39.
- Davis, R. H. (1971). Television and the older adult. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 15(2), 153-160.
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/munich-security-conference> Erişim tarihi: 30 Kasım 2020.
- Haddon, L. (2000). Social exclusion and information and communication technologies: Lessons afrom studies of single parents and the young elderly. *New Media & Society*, 2(4), 387-406.
- Haddon, L. (2005). Research questions for the evolving media landscape. İçinde: Ling R. ve Pedersen P. (der.) *Mobile communications: renegotiation of the social sphere*. Springer, 7-22.
- Hasebrink, U., & Popp, J. (2006). Media repertoires as a result of selective media use. A conceptual approach to the analysis of patterns of exposure. *Communications*, 31(3), 369-387.
- Hasebrink, U., & Domeyer, H. (2012). Media repertoires as patterns of behaviour and as meaningful practices: A multimethod approach to media use in converging media environments. *Participations*, 9(2), 757-779.
- Hasebrink, U., & Hepp, A. (2017). How to research cross-media practices? Investigating media repertoires and media ensembles. *Convergence*, 23(4), 362-377.
- Gauntlett, D., & Hill, A. (2002). *TV living: Television, culture and everyday life*. Routledge.

- Lin, N. (1976). *Foundations of Social Research*. McGraw-Hill.
- Nimrod, G. (2017). Older audiences in the digital media environment. *Information, Communication & Society*, 20(2), 233-249.
- Olsson, T., Samuelsson, U., & Viscovi, D. (2019). Resources and repertoires: Elderly online practices. *European Journal of Communication*, 34(1), 38-56.
- Özsoy, D. (2020). Dijital bölünme düzeylerine dair literatür analizi. İçinde: Fiğan, M., Dede Özdemir, Y.(der.) *Dijital Kültür, Dijital Eşitsizlikler, Yaşlanma*. Alternatif Bilişim Derneği. 11-24. https://ekitap.alternatifbilisim.org/dijital_kultur_dijital_esitsizlikler_ve_yaslanma/ Erişim tarihi: 1 Aralık 2020.
- Ragnedda, M. (2020). *Enhancing Digital Equity. Connecting the Digital Underclass*. Palgrave MacMillan.
- Ragnedda, M., Ruiu, M. L., & Addeo, F. (2020). Measuring digital capital: An empirical investigation. *New Media & Society*, 22(5), 793-816.
- Ruiu, M. L., & Ragnedda, M. (2020). Digital capital and online activities: An empirical analysis of the second level of digital divide. *First Monday*. 25(7). <https://doi.org/10.5210/fm.v25i7.10855> Erişim tarihi: 1 Aralık 2020.
- Rubin, A. M., & Rubin, R. B. (1982). Older person's TV viewing patterns and motivations. *Communication Research*, 9(2), 287-313.
- Rubin, A. M. (1986). Television, aging and information seeking. *Language & Communication*, 6(1-2), 125-137.
- UNESCO (2020). *The Right to Information in Times of Crisis* https://en.unesco.org/sites/default/files/unesco_ati_iduai2020_english_sep_24.pdf Erişim tarihi: 1 Aralık 2020.
- Van der Goot, M. (2009). *Television Viewing in the Lives of Older Adults*. Raboud University Nijmegen. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Wardle, C. (2019). *Understanding Information Disorder, First Draft*, https://firstdraftnews.org/wp-content/uploads/2019/10/Information_Disorder_Digital_AW.pdf?x46415 Erişim tarihi: 30 Kasım 2020.

Kaynak Göstermek İçin

MLA:

Binark, Mutlu, Özgür Arun, Duygu Özsoy, Beren Kandemir ve Gül Şahinkaya. *Covid-19 sürecinde yaşlıların enformasyon arayışı ve enformasyon değerlendirmesi: TÜBİTAK SOBAG 120k613 no'lu araştırma projesi*. Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları, 2020.

APA:

Binark, M., Arun, Ö., Özsoy, D., Kandemir, B., Şahinkaya, G. (2020). *Covid-19 sürecinde yaşlıların enformasyon arayışı ve enformasyon değerlendirmesi: TÜBİTAK SOBAG 120k613 no'lu araştırma projesi*. Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları.

CHICAGO:

Binark, Mutlu, Özgür Arun, Duygu Özsoy, Beren Kandemir ve Gül Şahinkaya. *Covid-19 sürecinde yaşlıların enformasyon arayışı ve enformasyon değerlendirmesi: TÜBİTAK SOBAG 120k613 no'lu araştırma projesi*. Antalya: Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları, 2020.

Proje Ekibi

Prof. Dr. Mutlu Binark

Hacettepe Üniversitesi
binark@hacettepe.edu.tr

Doç. Dr. Özgür Arun

Akdeniz Üniversitesi
arun@akdeniz.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Duygu Özsoy

Atatürk Üniversitesi
duyguozsoy@atauni.edu.tr

Beren Kandemir

Hacettepe Üniversitesi
berenkandemir@gmail.com

Gül Şahinkaya

Akdeniz Üniversitesi
gulsahinkaya34@gmail.com

Detaylı Bilgi ve İletişim İçin

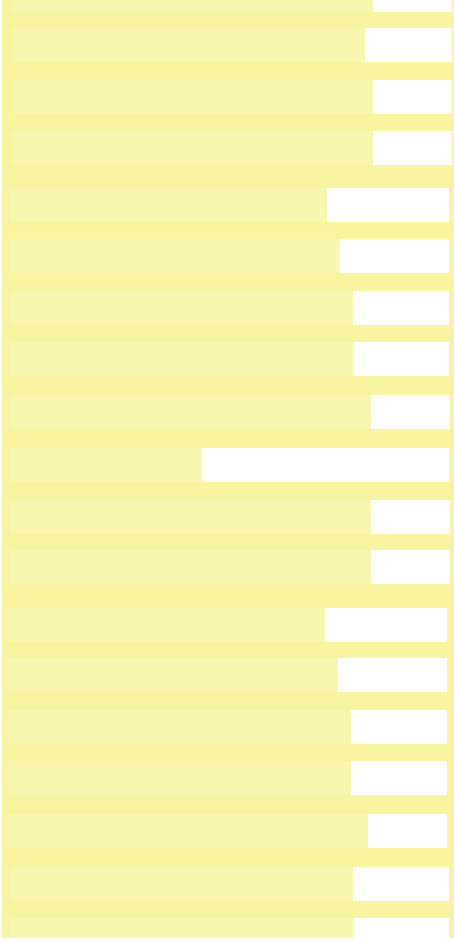
<https://yenimedya.wordpress.com>

120k613proje@gmail.com

<https://www.youtube.com/channel/CdM0mUGBkv8y1zdEYyGgyw>

YAŞLANMA ÇALIŞMALARI DERNEĞİ YAYINLARI

@SenexDernek

0530 2017 242

9 786058 020177